

12. The order of application of the statement of standard forms of primary accounting of objects of property rights in intangible assets. The order of Ministry of Finance of Ukraine.” *Official Bulletin of Ukraine*, no. 50, 2004, p. 3301.
13. “On state registration of real rights to immovable property and their encumbrances. The resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine.” *Platform LIGA:ZAKON*, search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP151127.html. Accessed 21 Feb. 2017.
14. Verkhovna Rada of Ukraine. “The civil code of Ukraine.” *Herald of Verkhovna Rada of Ukraine*, no. 40-44, 2003, art. 356.
15. Yarmoliuk, Olena. “Methodological approaches to the display of the perpetual lease accounting.” *Agrosvit*, no 22, 2013, pp. 26–33.

Рецензенти:

Коцупатрий М. М. – професор, кандидат економічних наук кафедри обліку, контролю та оподаткування агробізнесу Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана;

Мельничук В. В. – доцент, кандидат економічних наук кафедри обліку, контролю та оподаткування агробізнесу Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана.

УДК 657
ББК 65.052

Галуцук І.Є.

ЗАГАЛЬНА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ЗАПАСІВ

ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра обліку і аудиту,
вул. Шевченка, 54, м. Івано-Франківськ,
76000, Україна,
тел.: 0342596003.

Анотація. У статті розглянуто організацію і методологію обліку та аудиту товарних запасів на підприємствах. Пропозиції щодо удосконалення обліку дають можливість підняти на якісно вищий рівень обробку та представлення економічної інформації для обґрунтування і прийняття управлінських рішень. Зазначено проблеми теорії та практики аудиту запасів. Окреслено основні напрямки вдосконалення при проведенні аудиту запасів. Аудитор має змогу сформулювати думку про стан господарських операцій з обліку товарів, встановити недоліки в його організації та можливі напрямки ліквідації порушень і зловживань. Програма аудиторської перевірки обліку операцій із запасами суб’єкта господарювання повинна включати дослідження стану збереження матеріальних цінностей, нормування витрат та оприбуткування, правильність оцінювання покупних матеріальних цінностей, використання запасів на виробництві. При здійсненні аудиту товарів доцільно застосовувати такі прийоми і способи перевірки, як інвентаризація, контрольне порівняння, зіставлення документальних даних, зустрічна перевірка, арифметична перевірка тощо.

Ключові слова: аудит, запаси, діяльність підприємства.

Galushchak I.Ye.

GENERAL METHOD OF STOCKS AUDIT

Vasyl Stepanyuk Precarpathian national university,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Accounting and Audit,
Shevchenka str., 54, Ivano-Frankivsk,
76000, Ukraine,
tel.: 0342596003.

Abstract. The article deals with the organization and methodology of accounting and auditing inventory enterprises. Suggestions for improvement of accounting permit to raise processing and presenting economic information to a higher level for making the economic and management decisions. Theory and practice problems of stocks audit were investigated. The basic directions of improvement of stock audit were defined. The auditor can form an opinion about the state of business transactions of accounting of goods, define shortcomings in its organization and possible directions of elimination of violations and abuses. Program of audit of operations accounting with stocks should include the investigation of the preservation of property, valuation and posting costs, correct evaluation of purchased tangible assets, using of stocks in production. It is worth to use techniques and methods of verification such as inventory, comparative control, comparison of documentary evidence, counter check, check arithmetic for audit of goods.

Keywords: audit, stocks, activities of the company.

Вступ. Товарні запаси є однією з основних складових оборотних активів торгівельних підприємств. До найбільш важливих елементів системи управління товарними запасами, які забезпечують методичну та інформаційну базу для прийняття оптимальних управлінських рішень, можна віднести облік, аналіз та аудит. Необхідність переходу України на систему обліку, прийняту в міжнародній практиці, потребує розробки та впровадження удосконаленої системи бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту, яка наближена до організаційних та методологічних принципів міжнародних стандартів.

Постановка завдання. Метою даної статті є розглянути загальну методіку проведення аудиту запасів. Окреслити проблеми, які виникають при аудиті щодо запасів підприємства.

Результати. Метою проведення аудиту запасів є висловлення аудитором думки про: достовірність первинних даних бухгалтерського обліку щодо фактичної наявності та руху запасів; повноту та правильність відображення первинних даних з обліку запасів у зведених регістрах; правильність ведення обліку запасів відповідно до законодавчих та нормативних актів, облікової політики; достовірність відображення залишку запасів у звітності [3, с. 40].

Для досягнення основної мети аудиту, а також задоволення потреб користувачів в отриманні повної, правдивої та неупередженої інформації щодо запасів аудитором необхідно виконати такі завдання:

- перевірка наявності та порядку зберігання товарно-матеріальних цінностей;
- перевірка забезпечення контролю за збереженням запасів на всіх етапах їх руху та зберігання;
- перевірка правильності та своєчасності документального відображення операцій із надходження, відпуску та внутрішнього переміщення запасів;
- перевірка правильності визначення первісної вартості запасів та відповідності її обліковій політиці та П(С)БО;
- перевірка дотримання норм витрачання запасів для здійснення господарської діяльності та порядку обліку витрачання запасів у виробництві;
- перевірка додержання підприємством встановлених норм списання;
- перевірка дотримання підприємством податкового законодавства по операціях, пов'язаних із формуванням собівартості продукції;
- перевірка правильності відображення в обліку руху МШП;
- перевірка переоцінки та уцінки товарно-матеріальних цінностей;
- оцінка якості проведених інвентаризацій запасів;
- встановлення законності дій, пов'язаних із рухом запасів, та відсутності суттєвих порушень і помилок у бухгалтерському обліку та звітності [1, с. 187].

Загальне визначення завдання аудиту запасів полягає у встановленні достовірності й повноти відображення в бухгалтерському обліку та звітності всіх господарських фактів відносно залишків і руху запасів.

Загальне визначення завдання аудиту запасів полягає у встановленні достовірності й повноти відображення в бухгалтерському обліку та звітності всіх господарських фактів відносно залишків і руху виробничих запасів.

Джерела інформації аудиту в запасів являють собою предметну область аудиторського дослідження. Це нормативні документи, облікова політика підприємства та джерела, в яких зафіксована інформація, що характеризує залишки і рух виробничих запасів.

Здійснюючи аудиторське дослідження, аудитор вивчає документи, за допомогою яких відтворює ланцюг господарських фактів від придбання запасів і їх зберігання до списання. Дослідження не обмежується вивченням бухгалтерських документів. Аудит запасів не може здійснюватися без досліджень оперативного обліку (наприклад, щоденні оперативні дані про рух дефіцитних основних і допоміжних матеріалів та інша оперативна інформація, визначена керівництвом суб'єкта господарювання залежно від його специфіки), інформації з діловодства (накази про зміну матеріально-відповідальних осіб; про проведення ревізій, інвентаризацій; про розгляд результатів ревізій та інвентаризацій тощо), висновків спеціалістів (щодо якості та придатності запасів, доцільності їх придбання, списання).

У ході аудиту використовуються акти ревізій та наказів про проведення тих чи інших заходів внутрішнього ознайомлення з результатами попередніх перевірок (якщо такі мали місце в минулому), перевірок запасів, складені відповідними контролюючими органами, а також інформація, одержана в ході попереднього аудиту. Ці джерела інформації мають допоміжний характер, проте, їх дослідження дає можливість встановити місця підвищеного інформаційного ризику [2, с. 5].

Предметна область дослідження виробничих запасів включає:

1. Внутрішні нормативні та загальні документи клієнта.
2. Облікову політику клієнта з питань обліку запасів.
3. Договори з матеріально-відповідальними особами.
4. Договори з контрагентами.
5. Документацію суб'єктів внутрішнього контролю з питань контролю за раціональним використанням та збереженням запасів.
6. Первинні документи та реєстри обліку по рахунках, призначених для ведення бухгалтерського обліку запасів.
7. Регістри зведеного синтетичного обліку (Головна книга), оперативну, статистичну та фінансову звітність.
8. Інші документи, що відображають факти господарської діяльності, пов'язані з придбанням та списанням запасів.
9. Місця зберігання запасів, включаючи ваговимірні пристрої.
10. Технологічний процес виробництва, а саме, інформаційні потоки щодо руху сировини і матеріалів від складу матеріалів до складу готової продукції, тобто проходження матеріалів від однієї стадії виробництва до іншої, їх перетворення на готову продукцію [4, с. 123].

Вивчаючи внутрішні нормативні та загальні документи клієнта, можна одержати інформацію про: підприємство; його діяльність; особливості технології; перелік виробничих запасів, їх потребу та наявність; кількість місць зберігання. Особлива увага приділяється вивченню наказів про призначення та просування по службі матеріально-відповідальних осіб, а також контролю – ревізій та інвентаризацій. Це дасть змогу

аудитору встановити обсяг інформації, що підлягає дослідженню, оцінити власні можливості, а також час, необхідний для проведення перевірки.

При дослідженні внутрішніх нормативних та загальних документів аудитор визначає питання, на яких необхідно загострити свою увагу при подальшому вивченні інформації. Так, якщо в результаті дослідження аудитор дійшов висновку, що окремий вид сировини є дефіцитним, то виникає необхідність прослідкувати його рух та визначитися, чи не допускалися випадки його недовкладення або підміни іншим із зниженням якості виготовленої продукції. Аналіз інформації з наказів про призначення матеріально-відповідальних осіб та їх характеристик за даними особової справи дає можливість сконцентрувати увагу на ступені довіри до них. Наявність наказів про проведення контрольних заходів щодо збереження виробничих запасів, про одержані результати ревізій та інвентаризацій формує думку аудитора щодо довіри до системи внутрішнього контролю.

Вивчення договорів (індивідуальних та колективних) із матеріально-відповідальними особами дає можливість аудитору скласти думку про дотримання вимог чинного законодавства клієнтом у роботі з цією категорією працівників.

Аудитор у процесі свого дослідження повинен чітко відслідковувати інформаційні потоки, які пов'язані з господарськими діями чи подіями, від прийняття рішення про здійснення господарської операції до відображення факту здійснення в первинних документах, зведених документах, реєстрах обліку та звітності.

Аналіз облікової політики дає змогу встановити, яких методів дотримується підприємство з питань первісної оцінки запасів, їх переоцінки та методу оцінки запасів.

Залежно від мети аудиторського дослідження, завдань, які передбачені договором, та власних можливостей аудитор на свій розсуд обирає методику проведення аудиту виробничих запасів [5, с. 165].

Основна мета обраної методики зводиться до встановлення об'єктивної істини про досліджуваний об'єкт. При здійсненні аудиту запасів аудитор використовує спеціальні методи і прийоми – арифметична перевірка, тестування, опитування, документальна перевірка, аналітичні процедури, анкетування.

Програма аудиторської перевірки обліку операцій із запасами суб'єкта господарювання повинна включати дослідження стану збереження матеріальних цінностей, нормування витрат та оприбуткування, правильність оцінювання покупних матеріальних цінностей, використання запасів на виробництві.

Попередня програма складається до початку аудиту, але в ході аудиту до неї аудитором можуть вноситися як незначні, так і суттєві корективи. У програмі аудиту види, зміст та час проведення запланованих аудиторських процедур повинні співпадати з прийнятими до роботи показниками загального плану аудиту. До аудиторської програми включається також перелік об'єктів аудиту за його напрямками, а також час, що його необхідно витратити на кожен напрямок аудиту або аудиторську процедуру. У програмі аудитор оцінює розмір ризику внутрішнього контролю та свій особистий ризик не виявлення суттєвих помилок у звітності, який існує під час проведення аудиторських процедур, визначає термін проведення аудиторських тестів і незалежних процедур, координує роботу всіх можливих помічників, які залучені з числа співробітників підприємства, відзначає присутність інших виконавців аудиту, якщо такі беруть участь у роботі.

Після аналізу отриманих відповідей аудитор розробляє остаточну програму аудиту з переліком процедур, що мають бути виконані. Обрані аудиторські процедури мають дати змогу аудитору: встановити достовірність первинних даних бухгалтерського обліку щодо фактичної наявності та руху виробничих запасів; перевірити повноту і своєчасність відображення первинних даних з обліку запасів у

зведених документах та облікових реєстрах; перевірити правильність ведення обліку запасів відповідно до чинних законодавчих актів, облікової політики суб'єкта господарювання; перевірити достовірність відображення залишку запасів у суб'єкта господарювання; підтвердити або спростувати показники фінансової звітності суб'єкта господарювання, які залежать від достовірності, повноти й своєчасності відображення господарських операцій, пов'язаних з рухом виробничих запасів.

Висновки. Отже, метою проведення аудиту запасів є висловлення аудитором думки про: достовірність первинних даних бухгалтерського обліку щодо фактичної наявності та руху запасів; повноту та правильність відображення первинних даних з обліку запасів у зведених регістрах; правильність ведення обліку запасів відповідно до законодавчих та нормативних актів, облікової політики; достовірність відображення залишку запасів у звітності.

1. Аксентюк М.М. Роль контролера в управлінській діяльності / М.М. Аксентюк // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 9 (63). – С. 187–191.
2. Беренда Н.І. Особливості аудиту роздрібного товарообороту / Н.І. Беренда, С.А. Тесленко // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. – 2006. – № 19, ч. 2. – С. 5–8.
3. Буфатіна І. Облік у оптовій торгівлі / Буфатіна І. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2000. – № 5. – С. 40–53.
4. Давидов Г.М. Аудит : підручник / Г.М. Давидов. – К. : Знання 2004. – 511 с.
5. Крикавський Є.В. Логістичне управління: підручник / Крикавський Є.В. – Львів : Національний університет “Львівська політехніка”, 2005. – 684 с.

References

1. Aksentiuk, M. “The role of the controller in management.” *Actual problems of economy*, no. 9, 2006, pp.187-191.
2. Berenda, N. “Features of audit of retail turnover.” *Science. pr. Nat. Univ food. Technology*, no. 19, 2006, pp. 5-8.
3. Bufatina, I. “Accounting in wholesale trade.” *Accounting and Auditing*, no.5, 2000, pp. 40-53.
4. Davydov, G. *Audit, Knowledge*, 2004.
5. Krykavski, E. *Logistics*, Lviv National University “Lviv Polytechnic”, 2005.

Рецензенти:

Якубів В.М. – доктор економічних наук, професор кафедри обліку і аудиту Івано-Франківського Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Гнатюк Т.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту Івано-Франківського Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.